

Budapesti Levéltári Mozaikok

2020/24. szám (régi sorozat 26. szám)

DOI: [10.56045/BLM.2020.24](https://doi.org/10.56045/BLM.2020.24)

ISSN: 2939-6921

URL: <http://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/2021/12/14/leveltari-mozaikok-26/>

FABÓ BEÁTA

**Séta adventkor a faluban, emlékezés Kós
Károly születésnapján
(1883. december 16.)**

A cikk rendhagyó megemlékezésben idézi fel a sokoldalú építész életpályáját. Egy elképzelt székesfalusi falu leírása Kós Károly (1883-1977) életműve alapján valós is lehetne. Az Erdélyből Budapestre érkező tehetséges építész társaival együtt álmolta meg az Állatkert új épületeit. Az állatkerti épületek terveinek, tervrajzainak segítségével világít rá a szerző a megújuló állatkert és az erdélyi falu közötti párhuzamokra.

Kulcsszavak: *Kós Károly, Erdély, Állatkert, tervrajzok, építészet, 1912*

„Harang csendül, ének zendül, messze zsong a hálaének. Az én kedves kis falumban karácsonykor magába száll minden lélek.”¹

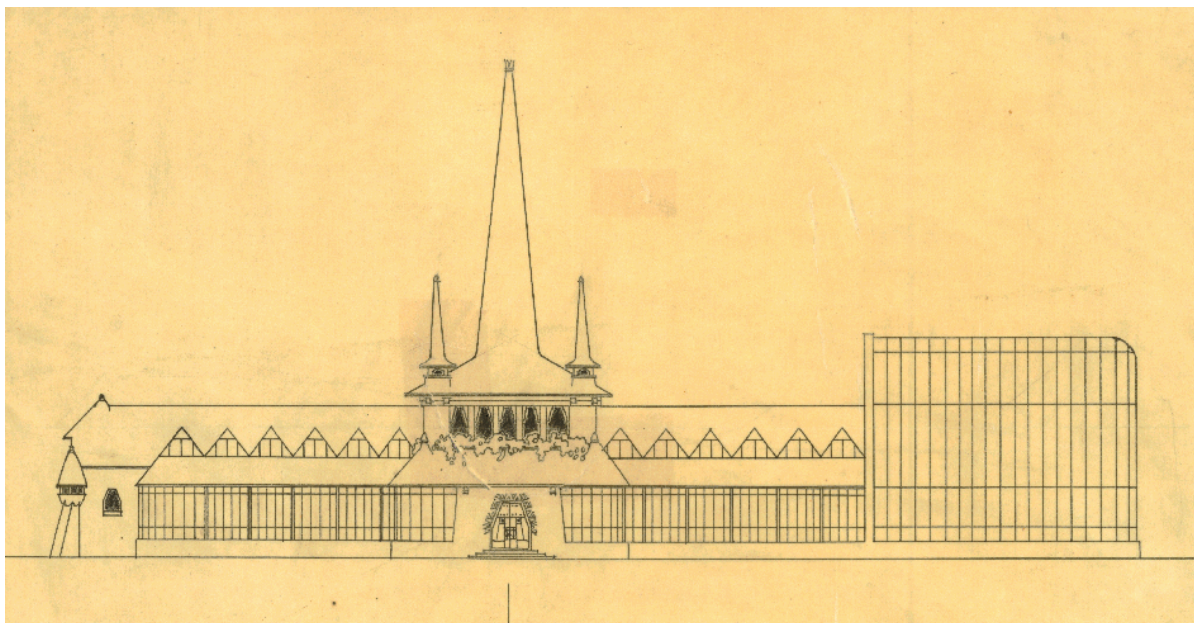
1. kép. Kós Károly középen kalapban. A felvétel magántulajdonban van.

Már messziről kitűnik a templom méltóságteljes, karcsú, magas gúla alakú tornya négy sarkán fatoronnyal. Megnyugtató látni, hogy jó felé tartunk. Nem messze tőle a községháza, a falu előljárói itt tanácskozzák meg a falu dolgait. A kultúrház egyben fürdőháznak is szolgál. Az iskola épülete hangos a mezítlábas lurkók hangjától, a tanító kiengedte őket egy kis játékra. A módosabb Kasza Ferkó csizmában érkezett, Sánta Pisták szép falusi házban laknak nagy baromfiudvarral. A Csiboda Mari messzebből jár be, a hegyen épült középkorias erődszerű faházból. Szorgos, maguknak való népek lakják a környéket.

Ez a leírás a képekkel azonban nem egy valós kis székely faluról szól. Az idillikus mese a képzelet szüleménye. A műves rajzok a falusinak tűnő épületekről pedig ...

...volt egy fiatal, lelkes, tehetséges, nagyratörő, öntudatos és konok építészhallgató, aki Kolozsvárról Budapestre került. Alighogy befejezte a műegyetemet, óriási világváros formáló feladatot kapott kollégájával és barátjával Zrumeckzy Dezsővel. Álmodjanak meg a főváros szívében egy új, korszerű állatkertet. Úgy kellett tervezniük, hogy az állatok jól érezzék magukat, a látogatók az állatok mellett az épületekben is élvezetüket leljék és a főváros vezetése elfogadja. A korszerű állattartás elvei alapján megszerkesztett állatházak jelentős részét az erdélyi népi építészet formáiba bújatták. Minden ház teljesen egyedi megjelenésű, a tervezők gondolkodásmódjának megfelelően egyszerű és takarékos módon készült.

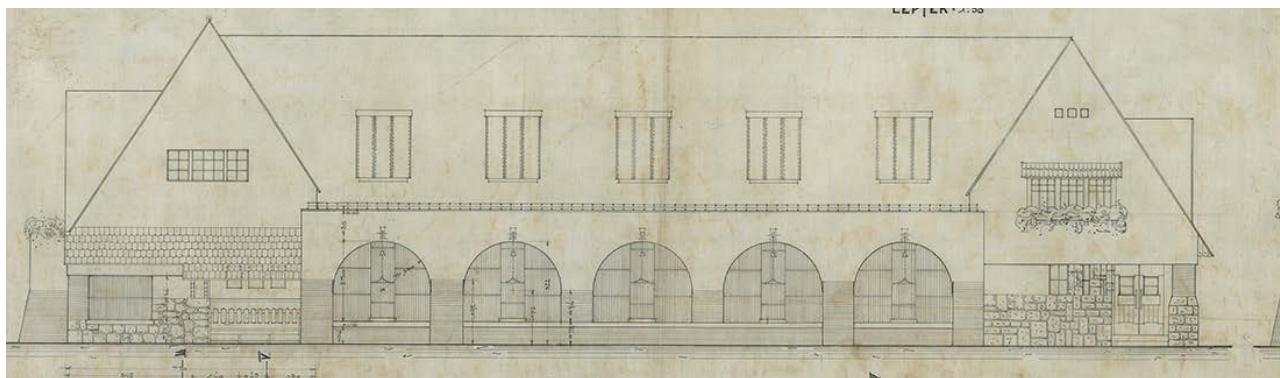
¹ Ady Endre: Karácsony - Harang csendül

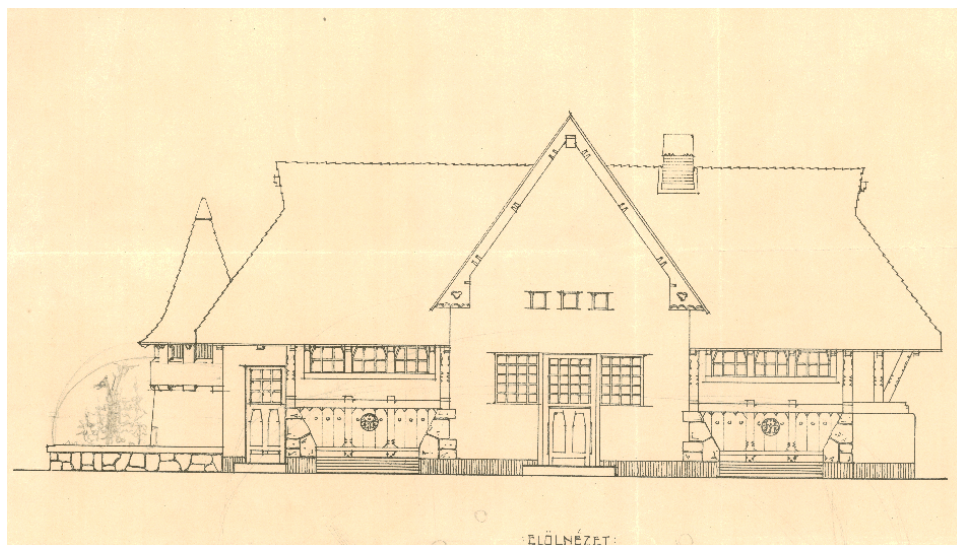
2. kép. A Madárház templomot idéz
(BFL Budapest (székes)főváros tervei. Közületi Tervtár /XV.17.d.328/ KT szor 1/54-1)

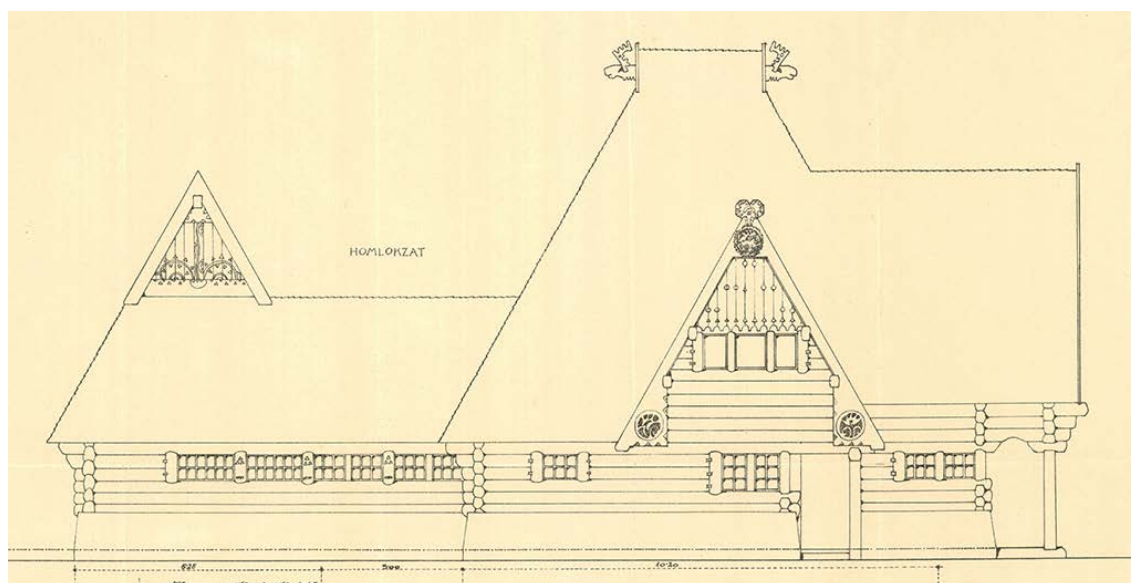
3. kép. A kisragadozók háza községházára, iskolára emlékeztet
(BFL XV.d.17.328 KT szor 1/50-11)

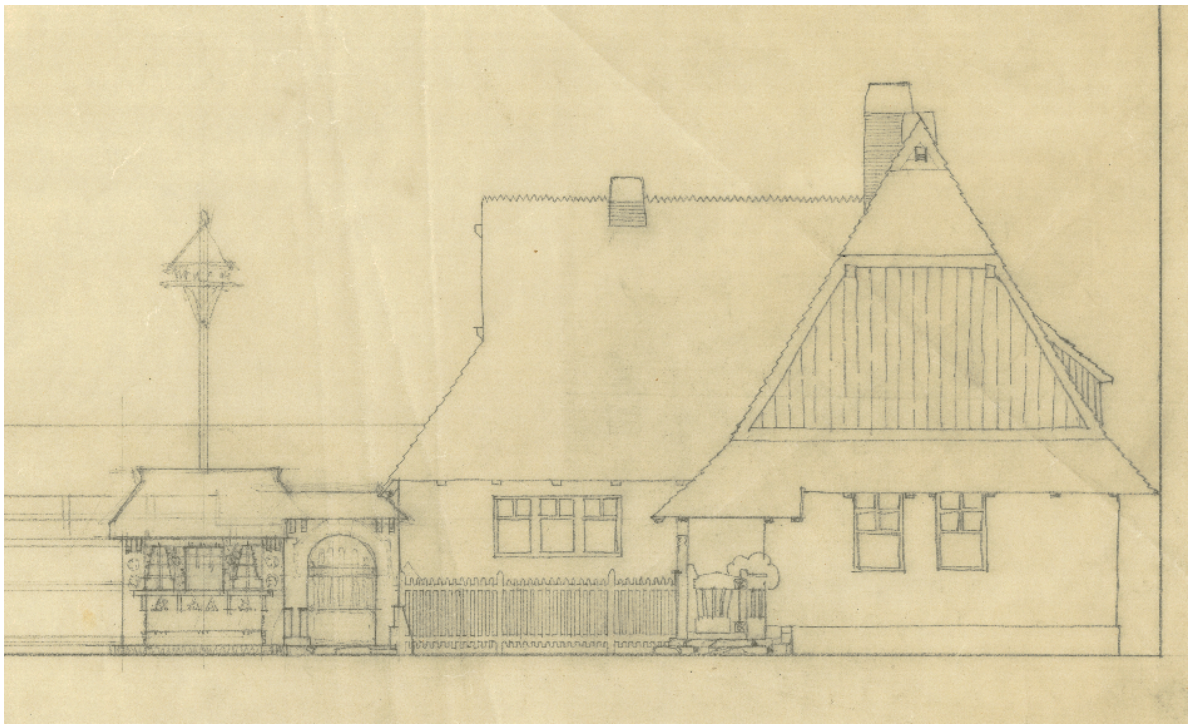
4. kép. A kisragadozók háza községházára, iskolára emlékeztet
(BFL XV.d.17.328 KT szor 1/50-11)

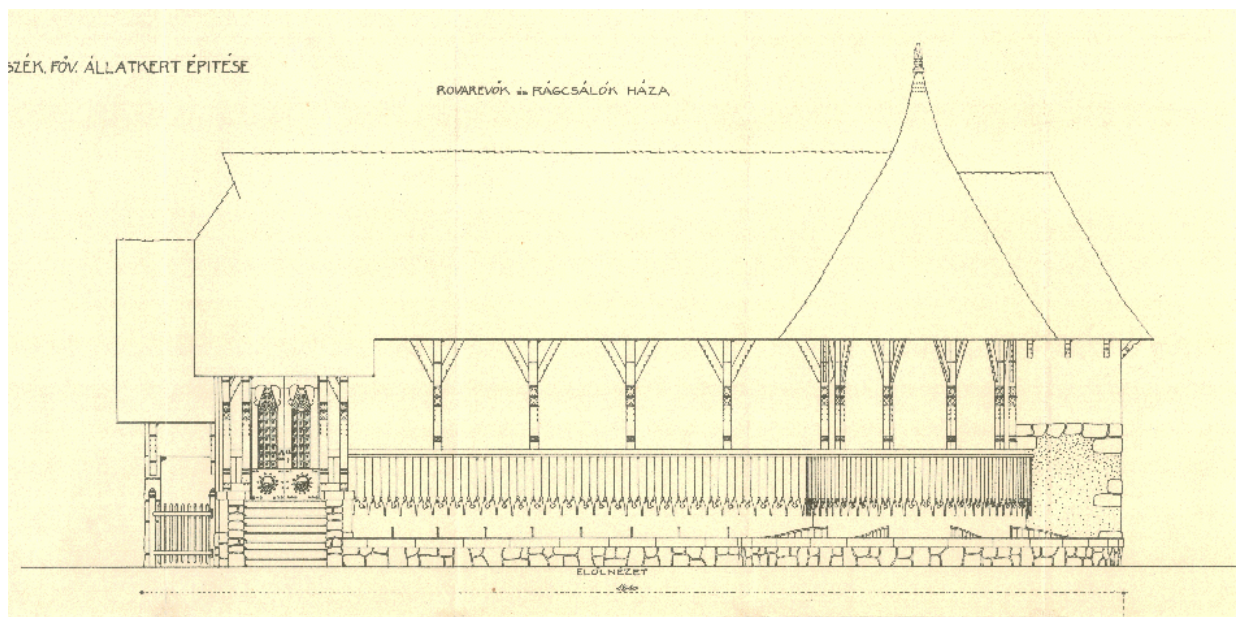
5. kép A kenguruház lehetne egy falusi közintézmény is
(BFL XV.d.17.328 KT szor 1/46-1)

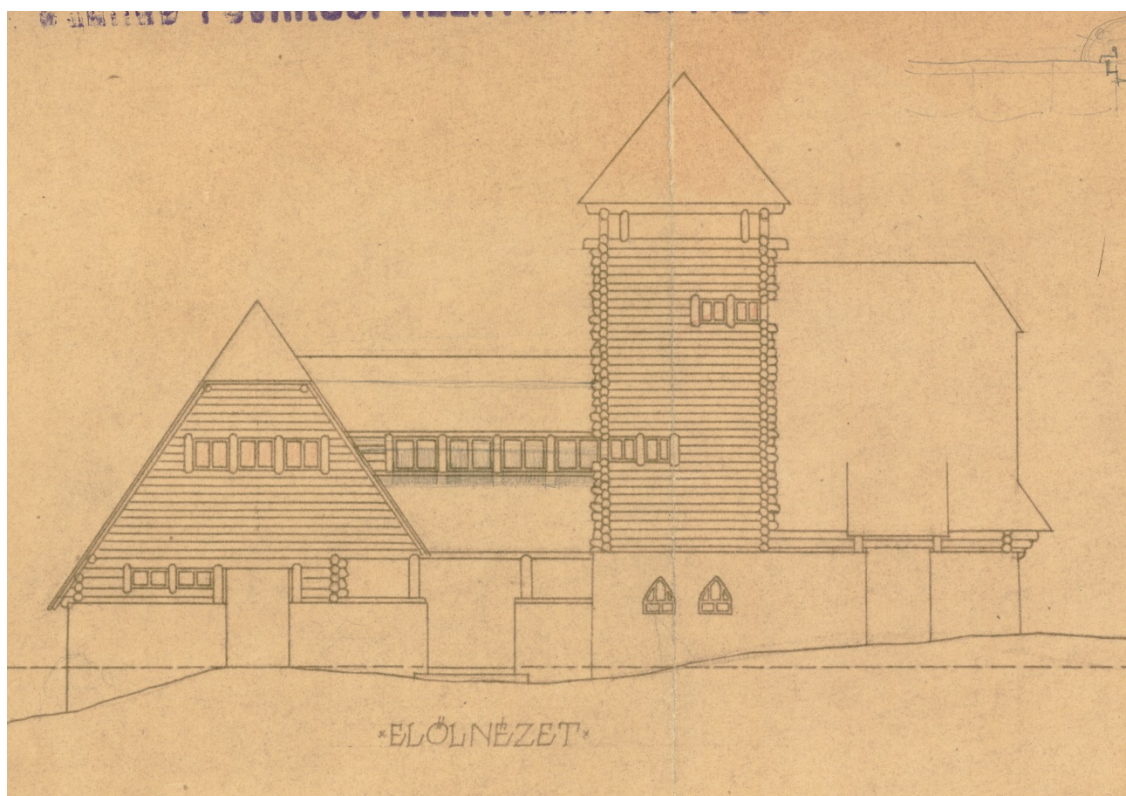
6. kép. A szarvasok és őzek háza egy módosabb paraszt házára emlékeztet
(BFL XV.17.d.328 KT szor 1/78-1)

7. kép. A baromfiudvar igazi parasztház (BFL XV.17.d.328 KT szor 1/22-10)

8. kép. A kistrágcslók háza gyönyörű mves faragású tornácán élhetne a család (BFL XV.17.d.328 KT szor 1/76-1)

9. kép. A bölények és bivalyok háza középkorias erődszerű udvarházat idéz
(BFL XV.17.d.328 KT szor 1/15-16)

Kós Károly 1908 és 1910 között tervezte és művezette az Állatkert épületeit. Ezután egyre többet otthon tartózkodott, és nemsokára végleg hazaköltözött a kalotaszegi Sztánán felépített házába, a Varjúvárba.

10. kép. Kós Károly (előtérben) és felesége Balázs Ida a Varjúvárban.
A felvétel magántulajdonban van.

Impresszum
Budapesti Levéltári Mozaikok

A kiadó neve: Budapest Főváros Levéltára
A kiadó székhelye: 1139 Budapest, Teve u. 3-5.
Felelős kiadó: Dr. Kenyeres István főigazgató

Főszerkesztő: Dr. Simon Katalin
Szerkesztőség: Fazekasné Dr. Toma Katalin, Dr. Fehér Csaba, Dr. Garami Erika, Dr. Ternovác Bálint, Dr. V.
László Zsófia, Tóth Gergely (technika- és honlapfelelős)

A szerkesztőség elérhetősége: 1139 Budapest, Teve utca 3-5.; 1554 Budapest, Pf. 41.
e-mail: mozaikok@bparchiv.hu
ISSN 2939-6921